

Patiëntgerichte interventies verbeteren medicijngebruik

PEARLS bieden de lezer bruikbare wetenschap voor de werkvloer, op basis van de Cochrane Database of Systematic Reviews. De coördinatie is in handen van dr. F.A. van de Laar, Cochrane Primary Health Care Field, UMC St Radboud Nijmegen.
Correspondentie: F.vandeLaar@elg.umcn.nl

Context Het is noodzakelijk dat patiënten hun medicijnen goed gebruiken, anders hebben deze niet het beoogde effect. Geen of onjuist gebruik van voorgeschreven medicijnen komt echter veel voor. Er bestaan veel systematische reviews naar interventies om medicijngebruik te verbeteren. Een systematisch literatuuronderzoek naar deze systematische reviews ligt dan ook voor de hand.

Klinische vraag Welke patiëntgerichte interventies zijn effectief om juist gebruik van medicijnen te bevorderen?

Conclusie auteurs De beste interventies lijken: zelfmonitoring en zelfmanagement, vereenvoudigde doseringschema's, interventies door apothekers (zoals medicatiereviews). Het geven van patiënteducatie over medicijngebruik als enige interventie heeft meestal geen effect. De onderzochte effecten betreffen vooral therapietrouw. Zelfmonitoring vermindert het aantal *adverse events*. Andere consistente effecten op 'harde' uitkomsten werden niet gerapporteerd.

Beperkingen Van de 37 gevonden systematische reviews waren er 21 van goede kwaliteit. Het onderzoek is divers wat betreft type patiënten en behandelaars. Bepaalde groepen patiënten zijn ondervertegenwoordigd in het onderzoek, zoals kinderen en patiënten die meerdere medicijnen gebruiken. De review geeft geen schattingen van de effectgrootte van verschillende interventies.

Bron Ryan R, Santesso N, Hill S, Lowe D, Kaufman C, Grimshaw J. Consumer-oriented interventions for evidence-based prescribing and medicines use: an overview of systematic reviews. Cochrane Database Syst Rev 2011, Issue 5. Art. No.: CD007768.

BESCHOUWING

Goede informatieverstrekking bij het voorschrijven van medicijnen is een professionele en wettelijke taak voor elke arts, maar leidt niet automatisch tot goed medicijngebruik bij de patiënt. Dit overzicht van literatuuroverzichten van wetenschappelijk onderzoek concludeert dat enkele patiëntgerichte interventies het medicijngebruik kunnen verbeteren. De meeste interventies zijn echter niet consistent effectief of zijn weinig onderzocht. De kwaliteit van het overzicht, en ook van de onderliggende reviews en onderzoeken, is goed te noemen. De conclusies lijken plausibel, maar zijn moeilijk controleerbaar omdat er geen kwantitatieve analyse is gedaan van de effecten. Daardoor wordt niet duidelijk *hoeveel* verbetering in medicijngebruik wordt bereikt met het inzetten van bepaalde interventies.

Dit overzicht maakt opnieuw duidelijk dat geen enkele interventie om het medicijngebruik te verbeteren altijd werkt. Het zou nuttig zijn om te kunnen voorspellen bij welke patiënten specifieke interventies werken, zodat artsen deze doelmatig kunnen inzetten. Hierbij kunnen zowel factoren bij de patiënt als in diens omgeving van belang zijn. Onderzoekers zouden hierover hypothesen moeten ontwikkelen en toetsen om op basis hiervan 'interventies op maat' te ontwikkelen. Er zijn aanwijzingen dat meer aandacht moet worden besteed aan de sociale omgeving van de patiënt omdat deze veel invloed blijkt te hebben op gezondheidsgerelateerd gedrag. Het is immers moeilijk om medicijnen goed in te nemen als niemand in de directe omgeving dat ondersteunt of het goede voorbeeld geeft. Misschien kan de huisarts in dat geval beter proberen om de omgeving van de patiënt te mobiliseren in plaats van zich te concentreren op nog meer motiverende gesprekken of het versturen van herinneringen. ■